

Nemecký jazyk pre nefilológov

(Charfaoui, Emília: Nemecký jazyk pre nefilológov. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, piate doplnené vydanie, 2012. 228 strán. ISBN 978-80-223-3197-5.)

Martina Kášová, Filozofická fakulta PU, martina.kasova@unipo.sk

Politické, ekonomické a technologické zmeny v súčasnom globalizovanom svete prinášajú so sebou aj zmeny v oblasti vzdelávania na rozličných typoch vysokých škôl a univerzít. Dnes už vôbec nepochybujeme o tom, že absolventi humanitných smerov musia okrem vlastných odborných vedomostí disponovať aj inými, dodatočnými zručnosťami, ku ktorým nevyhnutne patrí ovládanie internetu, interdisciplinárna, schopnosť pracovať v tíme, manažérske schopnosti ako aj schopnosť selektovať, hodnotiť a prezentovať získané informácie. Pre absolventa ekonomického zamerania platia podobné opačné princípy. To znamená, dnešní mladí ekonómovia musia disponovať spoločenskovednými zručnosťami, bez ktorých by sa vo svojom povolání nezaobišli.

Za najdôležitejšiu považujeme schopnosť komunikovať, ktorá je spojená s referovaním, argumentovaním a diskutovaním a to nielen v materinskom, ale aj v cudzom jazyku. K základným kompetenciám v cudzom jazyku, ktoré by mal študent – ekonóm ovládať, patrí poslušnosť, čítanie, hovorenie a písanie. Všetky tieto spôsobilosti si vyžadujú samostatné precvičovanie, ktoré vo všetkých častiach zahŕňa i čiastkovú gramatickú kompetenciu.

Ak dnes hodnotíme už piate doplnené a rozšírené učebného textu Emílie Charfaoui, môžeme istotne (aj vzhľadom na predchádzajúce úvahy) očakávať len to najlepšie. Hoci autorka v úvodnom slove sama poznamenáva, že *Nemecký jazyk pre nefilológov* je určený pre „učiacich sa, ktorí majú základné vedomosti z nemeckej gramatiky a ovládajú slovnú zásobu obsiahnutú v stredoškolských učebniciach“, predpokladáme a veríme, že ako cvičebnica posluží rovnako študentom nefilologických odborov, ako aj širšiemu publiku a všetkým respondentom, ktorí majú záujem o ucelený pohľad na praktickú nemeckú gramatiku. Učebný text je využiteľný predovšetkým na univerzitách a vysokých školách na seminároch nemeckého jazyka ako cudzieho jazyka, ale vhodné využitie vidíme aj v jazykových kurzoch a pri samoštúdiu. Ide o učebný materiál, ktorý v celkovom prevedení a aj v detailoch odкрýva veľa podnetného a ponúka významný prísun informácií. Autorke sa podarilo účelné prepojenie vedeckého výkladu a vysvetlení s praktickými závermi, ktoré z uvedeného vyplývajú.

Cieľom učebného textu je podať čo najširší prehľad o gramatickom systéme nemčiny a jeho vzájomných väzbách, pričom sa snaží o obsažný a zároveň diferencovaný záber do problematiky. Učiť sa cudzí jazyk neznamená však zvládnuť len jeho lexiku a gramatiku, ale spoznať krajinu ako celok.

Učebný materiál sa skladá z troch častí (autorka v úvodnom slove hovorí o dvoch základných častiach a prílohách). V prvej časti pod názvom *Stručný prehľad gramatiky*, sú vysvetlené základné morfosyntaktické pravidlá. Charfaoui sa venuje gramatickým výkladom (na jazykovom páre slovenčina – nemčina), paradigmám a príkladom, pričom vedome nadväzuje na tradíciu gramatických opisov v nemeckých učebniciach. V tejto časti sa dozvieme všetko, čo potrebujeme vedieť o danom slovnom druhu. Slovné druhy – substantíva (str. 9), pronomína (str. 19), adjektíva (str. 24), numeráliá (str. 32), verbá (str. 36), prepozície (str. 67) a adverbiá (str. 77), charakterizuje autorka podľa gramatických kategórií, upozorňuje na základné morfológické pravidlá pri flexii (skloňovaní, časovaní a stupňovaní), pričom nevynecháva ani výnimky. Najviac pozornosti však venuje javom,

ktoré sú potrebné pre praktickú komunikáciu, zohľadňujúc ich výskyt a funkciu v odbornom texte. Systematický a podrobný výklad, obsérne zdôvodnenie doplnené praktickými cvičeniami, sú len niekoľkými atribútmi, ktoré je možno vymenovať pri charakteristike jednotlivých gramatických javov. Najrozsiahljším a najprepracovanejším spomedzi slovných druhov je verbum (str. 36-66), čo je prirodzené vzhľadom k morfológickému systému nemeckého jazyka. Za vhodné a zmysluplné by sme však považovali aj zaradenie a charakteristiku partikul a interjekcií, ktoré sú v komunikačnej gramatike jej neoddeliteľnou súčasťou, a aj preto, že v gramatických učebniciach sa im väčšinou venuje len veľmi nevýrazná pozornosť.

Záver prvej časti dotvárajú základné slovosledné typy (str. 80), vetný rámec, miesto osobného tvaru slovesa pri zložení prísudku v závislosti od typu vety a pod., kde je implicitne vysvetlený slovný druh konjunkcie, tvorba záporu, ako aj slovotvorba (str. 92), ktorá je vystavaná zrozumiteľne a prehľadne, pričom predstavuje základné slovotvorné postupy tvorenia slov v nemeckom jazyku (skladanie, odvodzovanie a konverziu).

Druhá časť (str. 94-144) pod názvom *Testy* obsahuje šesť úrovní vzorových testov, ktoré sú orientované na „progresívnu a systematickú“ gramatiku, písomný prejav a čítanie s porozumením. V nich ide o úlohy, ktoré sa viažu k diferenciacii slovnej zásoby, precvičeniu gramatického inštrumentária, senzibilizácii rozličných jazykových výnimiek, ako aj rozvíjaniu čitateľskej kompetencie a písomného prejavu. *Kľúč k cvičeniam a testom*, ktorý slúži na kontrolu správnosti precvičovaného tvaru, je v moderných učebniciach bežnou samozrejmosťou a k tomuto študijnému materiálu je pripojený v osobitnom zošite ako jeho súčasť.

V tretej časti nazvanej *Prílohy* sa nachádzajú praktické prílohy, prehľadné tabuľky, sumarizujúce a doplňujúce informácie o morfológii a syntaxi nemeckého jazyka, praktické vzorové texty (životopis), základné geografické údaje o nemecky hovoriacich krajinách, skratky používané v obchodnej korešpondencii a aj stručný prehľad nových pravopisných pravidiel. Praktické cvičenia slúžia ako východisko pre prácu so slovníkom, ktorý je doplnením piateho vydania a v materiáli sa nachádza v oboch jeho verziách – v nemecko-slovenskej i slovensko-nemeckej.

Vždy, keď vychádza nová „učebnica gramatiky“, sa objaví logická otázka, čo je jej špecifikom a čím sa odlišuje od ostatných podobných učebníc. Zohľadniť pritom musíme adresáta, účel, predložený koncept, štruktúru aj výsledky. V prípade Charfaoui je učebný materiál kombináciou praktickej gramatiky, cvičení a textov, čím sa odlišuje od existujúcich učebníc. Môže však pre ne na základe kompaktnosti gramatických informácií a počtu cvičení tvoriť dôležité doplnenie, ale umožňuje modifikovaný výber zodpovedajúci individuálnym znalostiam účastníkov vyučovania nemeckého jazyka.

Učebný text sa koncentruje na základné body gramatického systému nemčiny, zohľadňuje didaktické a učebno-psychologické aspekty práve kvôli úlohe, ktorú splňa, a síce úlohu „spotrebnej“ gramatiky, ktorá podporuje uvedomenie si a osvojenie si cudzojazyčného systému pravidiel, či už aktívne alebo pasívne. Preto je hlavnou úlohou učebného textu uspokojiť učebné potreby jeho používateľov, pričom podáva explicitný opis gramatických regulí cieľového jazyka. Jeho veľkým plusom je zároveň nemecko-slovenské spracovanie a jasné zobrazenie gramatických zákonitostí. V popredí sú také postuláty, ktorých úlohou je zreteľný, jasný, prehľadný, jednotný, ekonomický opis zvolených javov bez zbytočných mnohorakých teoretických úvah.

Výhodou takéhoto typu gramatiky pred ostatnými je to, že hoci disponuje takými termínmi ako slovný druh a gramatická kategória, pracuje s nimi tesne na úrovni vety, opisuje vzťahy a súvislosti medzi ich formou a funkciou. Gramatika zahŕňa aj pragmatické aspekty, zohľadňuje súhrn jazykových prostriedkov určených na isté jazykové akty.

V tejto súvislosti je potrebné podotknúť, že gramatický výklad je určený študentovi, alebo takému používateľovi, ktorý je schopný spoznať gramatické súvislosti cieľového jazyka, názorne sa ich naučiť, prípadne prehĺbiť čo najekonomickejším spôsobom. Z uvedeného vyplýva, že učebný text spĺňa iné „konštrukčné a hodnotové“ požiadavky, než čisto lingvistické, také, ktoré sú aplikovateľné v praxi. Týmto obmedzením nechceme vytvoriť dojem, že sformulované pravidlo nedosahuje určitý vhodný stupeň vedeckosti, náročnosti a kompetentnosti. Naopak, v učebnom materiáli je zohľadnená a zastúpená systémovosť a exaktnosť lingvistického výskumu s presnými údajmi čo dokladuje vhodnosť textu pre cieľovú skupinu prijímateľov.

Záverom možno skonštatovať, že materiál svojím vypracovaním, zadaním úloh a príkladmi poskytne používateľovi konzekventné a solídne teoretické základy, ako aj efektívnu prácu s gramatickými štruktúrami na vyučovaní nemeckého jazyka ako cudzieho jazyka. K atraktivite učebného textu prispieva určite aj jeho obal, ktorý je zrealizovaný vo farbách nemeckej vlajky.